

PLANMER EN PWA OPTIMALISEREN MOGELIJKHEDEN RES 1.0 IN DE HAVEN NIET

Na vele rondes van inspraak, zienswijzen, Sara-adviezen en vragen van de gemeenteraad waaronder schriftelijke vragen (PvdD, 21-6-23) over de mogelijkheden om windenergie in het havengebied te maximaliseren, heeft de wethouder steeds gezegd dat de vraag onderdeel is van het Programma Windenergie Amsterdam en het bijbehorende PlanMER. Er is echter nog steeds geen onderbouwd en duidelijk antwoord.

Gemeentelijke uitgangspunten die de basis van het PWA zouden moeten zijn

De beloofde extra inspanningen om belemmeringen in de haven op te heffen worden niet waar gemaakt in het PWA omdat deze naar zeggen van de gemeente buiten de reikwijdte van het PlanMER/PWA liggen.

Er is sprake van een minimale ambitie van 10 MW wat de RES-doelen in de Haven betreft. De plannen voor REDIII betekenen niet dat de minimale ambitie van 10 MW verhoogd wordt. De gemaakte keuzes zijn niet te rechtvaardigen ten opzichte van de zoekgebieden in ZuidOost. Als de Haven maximaal wordt benut, is het evenmin noodzakelijk dat de gemeente een bedenkelijke 'workaround' in de NoorderIJplas toepast in verband met de door PS geweigerde omgevingsvergunning.

Dat de gemeente niet van plan is om voor de RES 1.0 naar de 36 andere technisch geschikte posities te kijken, wordt duidelijk in het PWA blz. 30 (rode markering is eigen toevoeging):

*Als blijkt dat er tijdens het wegnemen van de knelpunten voor **de 9 kansrijke posities** mogelijkheden ontstaan om **met deze posities** meer te realiseren dan de 10 MW die in de RES 1.0 is afgesproken, dan spannen wij en Port of Amsterdam zich daarvoor in. Dit geldt tot 2030, of tot eerder in het geval dat de restdoelstelling van 27 MW in zicht of behaald is.*

Als de 27 MW RES doelstelling in zicht is, bijvoorbeeld door windturbines in de minder geschikte zoekgebieden in ZuidOost te plaatsen, dan blijft het volgens deze formulering in het PWA bij 10 MW ambitie in de haven. De gepresenteerde optimalisatiealternatieven van de Haven in het Plan MER (mbt Gezondheid en Natuur) geven echter aan dat de hele ambitie van Amsterdam in de Haven kan. Daarom moet een van deze alternatieven als voorkeursalternatief worden opgenomen in het PWA.

Zie eindnoot voor een specificatie van de 27 MW volgens de res 1.0.

IN DE VOORBEELDEN HIERONDER LEEST U HOE ER NIETS TERECHT KOMT VAN DE GEMEENTELIJKE UITGANGSPUNTEN

1. Van de 45 technisch geschikte posities voor windturbines in het PlanMER blijven er 36 buiten beschouwing in het PWA

Slechts 9 van de 45 posities uit het PlanMer worden in het PWA nu als kansrijk meegenomen in het vervolgtraject. Notabene: In PlanMer noch PWA is onderbouwd waarom deze 9 posities als kansrijk zijn gekwalificeerd en de overige 36 niet. Evenmin is duidelijk waar deze 9 posities zich in de Haven bevinden. Over de haalbaarheid van de overige 36 kansrijke posities worden op dit moment geen inhoudelijke uitspraken gedaan. Dat zou wel moeten.

2. Repoweren wordt buiten scope van PWA gehouden

Uit krantenpublicaties leiden wij af dat 18 windturbines in de Haven uit 2008 eerdaags aan vervanging toe zijn en dus in aanmerking komen voor repoweren/vervangen. Een concreet voorbeeld van repowering in de Amsterdamse haven is de Nieuwe Hemweg uit 2021. De zes nieuwe turbines hebben samen een vermogen van 13,2 MW. Dit is bijna het dubbele van de 12 windmolens die ze vervangen (8 uit de Haven en 4 uit het IJsselmeer). Toch bepaalt Amsterdam dat repoweren/vervangen buiten scope blijft voor de RES ambitie, terwijl in de RES is aangegeven dat repoweren meetelt voor het realiseren van de ambitie. Dit bewijst dat de gemeente niet haar best doet in de Haven en daarmee de minder geschikte zoekgebieden niet ontziet.

3. Extra solitaire windturbines en clusters worden niet actief gezocht

Er zijn extra solitaire windturbines en kleine clusters mogelijk in de haven (Mer Addendum Wind op Land Provincie NH, d.d. 19 augustus 2021).

De SARA heeft geadviseerd voor de haven clustering los te laten: solitaire windturbines, tweetallen en drietallen in een vrije opstelling leiden in de haven tot meer mogelijkheden. Volgens wethouder Groot Wassink is “in de RES1.0 en in voorliggend PWA een voorkeur voor clustering uitgesproken. Het is geen harde eis. Onder voorwaarde van een zorgvuldige ruimtelijke inpassing, wordt een vrije opstelling niet uitgesloten”. Dit is een passieve benadering. Het streven naar optimale benutting van de ruimte in de Haven spreekt hier niet uit.

4. Hoogtebeperking en Helicopterroute onnodig beperkend en niet opgelost

De hoogtebeperkingen Schiphol en de helicopterroute worden in het PlanMER en het PWA als belangrijke knelpunten in de Haven genoemd. Deze hoogtebeperkingen Schiphol gelden echter in nagenoeg alle Amsterdamse zoekgebieden. Bij de belemmeringenanalyse wordt *alleen* in de Haven vrijwillig afstand genomen van de hoogste windturbines die binnen de hoogtebeperkingen Schiphol mogelijk zijn. Dit terwijl er in de haven al hogere windturbines staan (onder andere van ± 150 meter) en terwijl er andere turbines mogelijk zijn die even laag zijn (de V90), maar met meer vermogen dan de V110 (zie onder punt 5 en 6 voor meer toelichting). De gemeente heeft bijvoorbeeld in de NoorderIJplas ontheffing van de hoogtebeperking aangevraagd. Voor wat betreft de Haven wordt hier niet over gesproken.

5. 'Haventurbine' als referentiemodel niet geschikt voor een indicatieve opstelling van windturbines in de Haven

In het PlanMER wordt een speciale 'Haventurbine' geïntroduceerd als referentieturbine. Het betreft een extra kleine turbine van 130 meter tiphoogte met een vermogen van slechts 2 MW (type V110). Er zijn 22 van deze kleine turbines ingetekend in het westelijk deel van de haven. Dit is een benadering die leidt tot een te laag uitgangspunt voor een locatiealternatief voor windturbines in de haven.

De gebieden waar wél grote turbines mogelijk zijn worden door deze werkwijze 'over het hoofd worden gezien'. Dit terwijl er in de hele haven, ook in het westelijk deel waar de 'harde belemmering' van 146 meter geldt, al hogere windturbines staan (onder andere van ± 150 meter).

Daarnaast zijn in het oostelijk deel van de haven 23 turbines van 145 meter hoogte (vermogen 3,8 MW) ingetekend. De vraag dient zich aan waarom er met een hoogteverschil van slechts 15 meter niet in de hele haven turbines van 145 meter zouden kunnen staan, zeker gezien het veel grotere vermogen van dit type dan de referentieturbine ('Haventurbine') (3,8 vs 2 MW).

Daar komt bij: In het oostelijk deel van de haven is er tot 213 meter geen hoogtebeperking. Er was veel meer inzicht verschaft als duidelijk was gemaakt hoeveel en waar grote turbines

geplaatst kunnen worden in plaats van een negatief verhaal over onrendabele kleine turbines, en tegelijkertijd in het PlanMER in het locatiealternatief 'Haven' alleen deze kleine turbines op te stellen.

6. Haventurbine als referentiemodel beïnvloedt de businesscase onnodig negatief

De stelling in het PlanMER is dat grote windturbines relatief goedkoop zijn omdat ze meer stroom produceren en dat kleine windturbines daarom niet 'economisch uitvoerbaar' zijn (blz. 8). Bovendien zouden kleine windturbines nauwelijks nog gemaakt worden.

Vervolgens worden de hoogste windturbines (binnen de hoogtebeperkingen Schiphol) buiten beschouwing gelaten (zie punt 5). De gebieden waar wel grote ('economisch uitvoerbare') typen turbines mogelijk zijn, komen niet meer aan bod in het PlanMER. Terwijl in de haven al windturbines staan van het type V90, ongeveer even hoog als de V110 maar met een opbrengst van 3 MW.

Hoewel de businesscase geen deel uitmaakt van het PlanMER, wordt op deze manier in een aantal stappen het frame gebouwd dat de Haven geen goede businesscase heeft

7. Verplaatsen helioplatform blijft ten onrechte buiten scope van PWA

In het PlanMER staat als stadsontwikkeling beschreven dat het helioplatform VU (traumahelioplatform) van de haven verplaatst zal worden naar de locatie AMC. De planning is 2029. Dit kan gecombineerd worden met de gehele verplaatsing van het helioplatform in de Haven, wat het maximaliseren van windturbineposities vergemakkelijkt. Deze verplaatsing wordt niet als mogelijkheid meegenomen in het PWA.

8. De geplande uitfasering van de Kolenoverslag wordt niet meegenomen als toekomstige ontwikkeling die ruimte oplevert in de Haven in Plan MER en/of PWA

Brownfields, zoals voormalige kolenoverslagplaatsen, kunnen uitstekend worden omgevormd tot locaties voor duurzame energieproductie zoals windparken. Deze kans om ruimte te creëren voor windturbines wordt niet benut.

9. Het waterstofnetwerk wordt a priori opgevoerd als hard belemmerend voor 3 potentiële posities in de haven (en 4 posities vragen aandacht)

In de Omgevingsvisie Amsterdam staat dat nieuwe externe veiligheidsaandachtspunten moeten worden voorkomen door het kritisch afwegen van locaties voor het opslaan en tanken van onder andere waterstof. Uit niets blijkt dat dit gebeurt.

Bovendien: is er wel voldoende aandacht voor ruimte-efficiënte implementaties? In de Rotterdamse Haven bijvoorbeeld gebeurt dit wel.

10. Scoring Haven op recreatie en hoofdgroenstructuur in PlanMER onnodig negatief

Zoekgebied Haven 1A wordt negatief gescored op recreatie en ligging ten opzichte van de hoofdgroenstructuur. Volgens de huidige vigerende Hoofdgroenstructuur echter ligt de haven niet in de hoofdgroenstructuur; een negatieve score kan dus niet. Daar komt bij dat de groene stroken langs wegen /verbindingen onvergelykbaar zijn met bijv het groen van een stadspark en van recreatie zoals bijvoorbeeld bij de NIJP of Gaasperplas. Hier worden dus onterechte minpunten aan de Haven toegekend.

11. De afgevalen resterende ambitie van Haven 1B wordt buiten beschouwing gelaten

Zoekgebied Haven Zuid 1B is in het PWA vervallen verklaard. De resterende ambitie in de Haven als totaal gebied komt daarmee uit op 15,8 MW en niet op 10 MW. De twee aldaar voorziene windturbines zouden ook in het totaal gebied van de Haven moeten worden gevonden.

12. Vier turbines RWZI niet vermeld bij opgesteld vermogen in de optimalisatiealternatieven

In de alternatieven Gezondheid en Natuur in het PlanMER staan de 4 turbines bij de Riolwaterzuivering ten onrechte niet bij het opgesteld vermogen vermeld, noch is de 9,2 MW die deze turbines opleveren als “ in aanbouw” aangeduid, terwijl de bouw al is gestart. De ingetekende posities in de alternatieven Gezondheid en Natuur kunnen met 4 turbines worden verminderd. Zo niet dan is het beeld voor de haven in negatieve zin vertekend.

13. Havenactiviteiten ontbreken in het totaalbeeld van de haven

De huidige havenactiviteiten zijn ongetwijfeld in kaart gebracht en bekend, maar worden niet kenbaar gemaakt. Daar liggen ook kansen in de zin van aanvullende mogelijkheden om belemmeringen weg te nemen. Neem het voorbeeld van een fietsdepot, dat behoort niet tot de core business van Havenactiviteiten en kan verplaatst worden. Dit soort zaken verdient een aanvullende kritische analyse en afweging van mogelijkheden voor windturbines, maar dit gebeurt niet.

14. Voorkeursalternatief niet correct uitgewerkt in PlanMER/PWA .

De procedure in relatie tot de optimalisatiealternatieven in PlanMER/PWA sluit onvoldoende aan bij wat in de NRD staat.

Citaat uit Advies Commissie Mer (markering in rood is eigen toevoeging):

“De gemeente stelt in de NRD voor:

- een basisalternatief samen te stellen. Dat bestaat uit ‘indicatieve/logische opstellingen’ voor ieder zoekgebied. Het gaat dan om een maximale invulling met windturbines. **Op basis van de toelichting die de gemeente heeft gegeven interpreteert de Commissie dit basisalternatief als volgt: het basisalternatief geeft een overzicht van de maximale aantallen windturbineposities die te realiseren zijn in elk zoekgebied. Dit zal een vermogen opleveren dat in totaal (veel) hoger is dan de benodigde MW die de gemeente in dit programma wil vastleggen;***
- vervolgens twee optimalisatiealternatieven te onderzoeken: voor gezondheid en voor natuur. **De optimalisatiealternatieven worden vergeleken met het basisalternatief; “***

De huidige werkwijze in PlanMER en PWA komt niet overeen met het bovenstaande. De optimalisatiealternatieven worden immers niet vergeleken met het basisalternatief (in casu de zoekgebieden haven en de zuidoostelijke zoekgebieden). Op deze manier zijn de optimalisatiealternatieven niet van waarde bij het tot stand komen van het voorkeursalternatief in het PWA.

15. Ongelijke behandeling van de natuur

De gemeente vindt het legitiem om (zoekgebieden voor) windturbines in de hoofdgroenstructuur te plaatsen op grond van het feit dat windturbines ‘Voorzieningen van openbaar nut’ zijn. Het beschermingsregime van de hoofdgroenstructuur wordt als het ware overruled. Een dergelijke discussie voert de gemeente niet over de Haven, nota bene een industriegebied. Dit valt niet te rijmen, vooral niet omdat het sparen van natuurgebieden en het (uit voorzorg) beschermen van de gezondheid een groot algemeen belang

vertegenwoordigt en dus juist het omgekeerde van de Gemeente verwacht mag worden ipv windturbines in natuurgebieden en vlakbij woonwijken te plaatsen.

CONCLUSIES EN BEVINDINGEN

1. Gemeente maakt toezegging te maximaliseren in de Haven niet waar

De uitwerking die de gemeente geeft aan de Haven als 'prioriteitvoorkeurgebied' (benaming uit ontwerp Besluit, zie bron 1) is onvoldoende om de toezeggingen aan de Gemeenteraad en insprekers/participanten waar te maken (maximaliseren in de haven en belemmeringen wegnemen; zie bovenstaande opsomming en verder bijgevoegde Havennotitie "Groene Opwek in een Groene Stad").

De gemeente verantwoordt niet welke belemmeringen zij opheft (m.u.v. een enkel minor punt in het PWA). Er is geen uitleg over de selectie van 9 kansrijke windturbines in de haven, evenmin is bekend gemaakt waar deze posities zich bevinden. Wat de overige 36 technisch mogelijke posities uit het PlanMER betreft, wordt op dit moment niet nader onderzocht hoe eventuele belemmeringen daar opgeheven kunnen worden. Dat zou wel moeten.

2. Er wordt geen haast gemaakt met de Haven

Zouden we eerst in de Haven gaan onderzoeken of de hele ambitie daar kan en het blijkt niet te kunnen, dan zijn we te laat om in 2030 onze doelen te halen. Aldus wethouder De Jager (online informatiebijeenkomst 11 juni).

De RES ambitie van 10 MW in zoekgebied 1A Haven is sinds april 2021 (datum van de RES 1.0) bekend. In het licht van "haast" is het verbazingwekkend

- dat, ondanks toezeggingen van het College april 2021 in de Haven te maximaliseren, er nog geen inventarisatie is van havenactiviteiten en inpassing van alle ruimtelijke opgaven om het potentieel voor windenergie te kunnen formaliseren
- dat de RES ambitie van 10 MW voor de Haven al sinds 2021 bekend is en er tot nu toe, jaren later, geen zichtbare resultaten zijn geboekt
- dat de Europese noodverordening niet is ingeroepen om in de haven te repoweren. Daarmee had bijvoorbeeld een versnelling wat betreft vervangingen/upgrade/ repoweren van 18 windturbines uit 2008 kunnen worden bereikt in het kader van de RES 1.0 ambitie. Deze schatting van 18 windturbines is gemaakt op basis van krantenarchieven uit de starttijd van de RES 1.0. De gemeente heeft geen overzicht verstrekt van de ouderdom van de bestaande windturbines toen dit werd gevraagd bij aanvang Sara.
- dat er nu een REDIII aanvraag voor de Haven als versnellingsgebied ter inzage ligt, die onvolkomen is, omdat de noodzakelijke "mapping van de totale opgave op het gebied" ontbreekt.
- dat nu gekozen wordt voor toepassing van de REDIII wat een vertraging van de RES 1.0 in de Haven kan betekenen.
- dat de effecten van de energietransitie in de haven en nieuwe brandstoffen op externe veiligheid nader moeten worden onderzocht, is al aangegeven in de Omgevingsvisie Amsterdam. Toch is men hier jaren later nog steeds vaag over in het PlanMER..

3. Het uitstellen van maximalisatie in de Haven, ofwel de "prioriteitvoorkeur" van de Gemeente, heeft grote gevolgen voor de rest van de stad

Invulling in de Haven heeft de 'prioriteitvoorkeur' van het College en is mogelijk. Toch wordt niet de politieke keuze gemaakt tot gefaseerd openstellen van de zoekgebieden voor

initiatiefnemers (eerst de Haven en alleen indien nodig na maximalisatie in de Haven de Zuidoostelijke gebieden (reactie van wethouder Groot Wassink op het advies van de Sara)). Andere zoekgebieden (in ZuidOost) worden zo opgeofferd. Dit is onredelijk.

In de kennisgeving door de Gemeente wordt gesteld dat het PlanMER globaal gezegd laat zien dat in het westelijk havengebied minder nadelige gevolgen voor natuur en gezondheid zouden optreden dan in de andere gebieden als windturbines toegevoegd worden.

Desalniettemin legt de gemeente het PlanMER uit in het nadeel van de zuidoostelijke gebieden, bijvoorbeeld door het Gezondheidsalternatief en/of het Natuuralternatief (elk goed voor de totale Amsterdamse RES ambitie) niet af te wegen tegen het gekozen alternatief in het PWA.

De trage en uitgestelde werkwijze in de Haven illustreert dat de gemeente niet haar best doet om andere minder geschikte zoekgebieden, zoals Zuidoost, te ontzien. Tegenover de vertraging in de Haven staat de werkwijze in Zuidoost, waar de gemeente de vervolgfase, inclusief openstelling voor initiatiefnemers, vroegtijdig wil inzetten namelijk voordat duidelijkheid is verkregen over het aangekondigde nadere onderzoek in de Haven. Dit valt niet te rijmen.

Bovendien, als de gemeente de versnelling in de Haven dmv de REDIII in het kader van de ambitie RES 1.0 serieus neemt, dan is het tijdpad van de RES ambitie (streefdatum realisatie 2030) op geen enkele manier in gevaar.

4. De ambitie 2030 van 52 MW windenergie kan met gemak in de Haven

Ook als er rekening wordt gehouden met ruimtevragende toekomstige ontwikkelingen (stadsontwikkeling: havenstad leidt tot verkleining zoekgebied Haven in het PWA en waterstofnetwerk kost in ieder geval 3 windturbine posities van de 45 posities) zou de ambitie van 52 MW op basis van de inventarisatie van de potentie in het PlanMER geheel in de Haven kunnen (en moeten). De twee optimalisatiealternatieven Haven uit het Plan MER zijn een bewijs hiervan. Door de maximalisatiemogelijkheden in het enorme Havengebied (2573 hectare oppervlak Gebied 1A RES) ontstaat een marge, die maakt dat het realiseren van de hele Amsterdamse RES ambitie in de haven uiterlijk 2030 niet kan falen.

AANBEVELINGEN

Maak een andere keuze, namelijk voor een van de optimalisatiealternatieven in de Haven. Het Gezondheidsalternatief of het Natuuralternatief (of een combinatie van beide) uit PlanMER zou een correct en kwalitatief Programma Windenergie Amsterdam 2030 betekenen. Dit zou consistent, zorgvuldig, transparant en consequent (dus behoorlijk bestuur) zijn ten opzichte van de Amsterdammers, in casu de zuidoostelijke zoekgebieden.

Omwille van een gezonde en groene leefomgeving EN van een gedragen snelle energietransitie zou dit verreweg de voorkeur genieten.

A. Sullot
K. Barenbrug

Eindnoot:

Huidige voorstelling van zaken door de gemeente van de ambitie in het PWA en in de formulieren aan de stadsdelen, bijvoorbeeld aan stadsdeel Noord:

52 MW ambitie

minus

16 MW NIJP in pijplijn en

9.2 MW RZWI

rest 27 MW

Deze door de gemeente gegeven specificatie van de resterende ambitie van 27 MW klopt niet.

De correcte specificatie van de 27 MW volgens een opgave door de Gemeente aan de SARA gaat uit van:

127 MW ambitie

minus

75 MW opgesteld vermogen

25 MW gehele haven volgens RES 1.0 (waarvan RZWI gerealiseerd 9,2 MW, zie RES blz. 101)

rest 27 MW

Dus in beide gevallen komt de restambitie uit op 27 MW maar in de eerste voorstelling van zaken is de 16 MW in de NIJP een feit, en in de tweede (correcte) voorstelling van zaken is dit niet het geval.

Bronnen:

- 1) **Ontwerp Besluit tot vaststelling van het Programma Windenergie Amsterdam 2030 Toelichting Programma Windenergie Amsterdam 2030**

Uit Gemeenteblad 2024 nr. 219886 17 mei 2024
https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2024-219886.html#nieuweregeling_cmp_ll
- 2) **PlanMER Windenergie t.b.v. Programma Windenergie Amsterdam, Bosch & van Rijn**
- 3) **Programma Windenergie Amsterdam, Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport, 9 mei 2023, Commissie mer**
- 4) **Reactie op Sara-advies, 14 mei 2024**

Bijlagen:

- 1) **link naar Havennotitie “Groene Opwek in een Groene Stad”**
<https://www.hetkanmetgemak.nl/amsterdam>